

Remiss av en kulturkanon för Sverige (SOU 2025:92), dnr 00582/2025

Beskrivning av ärendet

Helsingborgs stad har tagit del av betänkandet En kulturkanon för Sverige (SOU 2025:92). Stadens yttrande avser betänkandets avsnitt 6 och 7, som behandlar hur Sveriges kulturkanon ska förvaltas, tillgängliggöras och hållas relevant över tid, samt de konsekvenser som följer av kommitténs förslag.

Regeringen har gett en kommitté i uppdrag att ta fram en svensk kulturkanon som ska vara ett levande och användbart verktyg för bildning, gemenskap och inkludering. Betänkandet innehåller bland annat förslag om att bilda en ny stiftelse för att förvalta och tillgängliggöra kulturkanonen, utveckla en digital portal, samt skapa strukturer för samverkan med kulturarvsinstitutioner, skola och folkbildning.

Remissen begär särskilt synpunkter på de överväganden och förslag som redovisas i avsnitt 6: Förvaltning och tillgängliggörande, och avsnitt 7: Konsekvenser.

Synpunkter

1. Förvaltning av kulturkanonen

Helsingborgs stad delar kommitténs bedömning att förvaltningen av en nationell kulturkanon bör ske med självständighet och långsiktighet. En särskild stiftelse kan vara en lämplig form under förutsättning att dess uppdrag och styrning regleras så att öppenhet, transparens och bred representation säkerställs. Staden vill särskilt framhålla vikten av att kommuner, regioner, civilsamhälle och fria kulturaktörer ges inflytande i stiftelsens arbete. Regionala och lokala aktörer kan redan nu börja utveckla former för samverkan och förankring. Det är centralt att kulturkanonens förvaltning präglas av armlängdsprincipen och att urval och tolkningar inte politiseras.

2. Tillgängliggörande av kulturkanonen

Digital portal

Staden tillstyrker förslaget om att etablera en digital portal som grund för att tillgängliggöra kulturkanonen. Portalen bör utvecklas med funktioner som främjar lärande och fördjupning, vara pedagogisk, interaktiv och tillgänglig för

alla. Den kan fungera som en ingång till kulturkanonen och samtidigt vidareutvecklas för att nå sin fulla potential. En nationell portal bör utgöra navet i detta arbete och erbjuda möjligheter till dialog, kunskapsfördjupning och flerspråkigt innehåll, samt vara anpassad för nyanlända och personer med funktionsnedsättning. Den bör också ha en tydlig koppling till skolans styrdokument och lärplattformar för att stärka dess relevans inom utbildningen. Helsingborg har god erfarenhet av digital inkludering och ser detta som en viktig nyckel för att minska trösklar och öka delaktigheten i kulturlivet.

Regionala och lokala aktörer

Staden understryker vikten av regional samverkan och lokal förankring. En kulturkanon kan endast bli meningsfull om den tolkas och levandegörs i många sammanhang: lokalt, regionalt och nationellt. De föreslagna regionala kanonprojekten är därför positiva, men förutsätter långsiktig finansiering och tydliga uppdrag till landets regionala och kommunala aktörer.

Bibliotekens roll

Helsingborgs stad vill särskilt lyfta fram bibliotekens betydelse i arbetet med att tillgängliggöra kulturkanonen. Biblioteken har en unik position som öppna och demokratiska rum för kunskap, läsning, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning vilket därigenom kan bidra till att synliggöra och levandegöra kulturkanonens litterära verk för såväl unga som vuxna. Genom läsfrämjande verksamhet, utställningar och digital kommunikation kan biblioteken aktivt bidra till att öka intresset för svensk litteratur och skapa samtal kring de verk som ingår i kanonen. För detta krävs dock att biblioteken ges resurser för pedagogiskt och kommunikativt arbete, samt möjlighet att samordna insatser med regionala och nationella aktörer. Biblioteken kan också komplettera kanonens urval med vidare läsning, alternativa perspektiv och fördjupning. Detta är särskilt viktigt för att undvika att kanon uppfattas som en slutgiltig lista, snarare än ett levande samtalsunderlag.

Museernas roll

Även de kommunala museernas kan ha en roll i arbetet med att tillgängliggöra kulturkanonen. De kommunala museerna verkar nära invånarna, är samtidsorienterade och finns mitt i de stora samhällsutmaningar utredningen berör. Museernas allmänna uppdrag att bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser, demokratiska samtal och fri åsiktsbildning ligger nära ledorden för kanon, gemenskap, bildning och inkludering. Museerna arbetar genom utställningar, förmedling, program- och evenemangsverksamhet kunskapsbaserat, öppet och allsidigt. Museernas möjligheter att koppla an till kulturkanon förutsätter, precis som utredningen konstaterar, att kanonarbetet inte knyts enbart till de listan med de 100 utvalda verken eller tillhörande fönster. En ytterligare förutsättning är att museerna ges möjlighet att verka fritt och självständigt och med respekt för principen om armlängds avstånd. Museerna behöver tillföras resurser för arbetet med kulturkanon.

Folkbildning och delaktighet

Staden stödjer ambitionen att engagera folkbildningen i arbetet med kulturkanonen. Betydelsen av dialog och reflektion bör dock betonas framför

ensidig informationsspridning. Kanonens styrka ligger i att väcka samtal om kulturarvets roll i ett föränderligt samhälle.

Skolväsendet och samhällsorientering

Staden anser att kulturkanon kan fungera som inspirationskälla inom utbildningsväsendet. Eventuella skrivningar i styrdokument bör dock utformas med varsamhet och i nära dialog med skolhuvudmän, lärare och kultursektorn så att de inte uppfattas som styrande.

3. Revidering och aktualitet

Kultur är dynamisk. Helsingborgs stad stödjer därför förslaget om en strukturerad översyn vart tionde år, med bred expertis och dialog med utbildningssektorn, kulturaktörer och civilsamhälle. Relevans skapas genom att kombinera tradition och förnyelse, samt genom att involvera invånare i utvecklingsprocesser.

4. Konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna behöver enligt stadens bedömning utredas mer ingående, särskilt gällande finansieringen av stiftelsen samt stöd till regionala och kommunala aktörer. Om kommuner och regioner förväntas medverka i genomförandet bör detta följas av statliga resurser. Det krävs också stöd för digital utveckling, kompetensförstärkning och pedagogiska resurser i lokala kulturverksamheter.

En väl förvaltd kulturkanon kan bidra till inkludering, gemenskap och stärka demokratiska värden. För Helsingborg är det viktigt att den används som ett verktyg för delaktighet, inte som något som utesluter. Det kräver att arbetet utgår från ett barnrättsperspektiv i linje med barnkonventionen, samt att mångfalds- och minoritetsperspektiv beaktas i enlighet med nationella mål och arbete med minoritetskulturer.

En kulturkanon kan skapa nya möjligheter för pedagogisk utveckling inom skola och folkbildning, stärka kulturarvsarbetet genom samverkan med museer och arkiv, samt bidra till platsutveckling och besöksnäring, vilket i sin tur kan öka den lokala och regionala attraktionskraften. Samtidigt är det viktigt att det kommunala självstyret respekteras. Implementeringen av kulturkanonen i lokala verksamheter bör ske genom dialog och frivilliga samarbeten, inte genom styrning av innehåll.

Sammanfattande slutsats

Helsingborgs stad ser positivt på ambitionen att tillgängliggöra och levandegöra Sveriges gemensamma kulturarv genom en nationell kulturkanon. För att förslaget ska få bred förankring och långsiktig relevans behöver arbetet präglas av öppenhet, delaktighet och en tydligt tillämpad armlängdsprincip. Kulturkanonen bör betraktas som en levande process för dialog och gemensam reflektion, snarare än en fastslagen lista av verk.